

P A R T N E R I

HRVATSKA TEK TREBA USPOSTAVITI
MEHANIZME KOJI ĆE OMOGUĆITI
POVEZIVANJE ZNANSTVENE ZAJEDNICE
S GOSPODARSTVENICIMA, OSOBITO S
MALIM I SREDNJIM TVRTKAMA

BIZNIS I ZNANOST
NIKAKO DA SE SRETNU!

MOGUĆI PRIORITYETNI SEKTORI ZA FINANCIRANJE IZ FONDOVA EU

- prehrambena industrija
- drvena industrija
- razvijanje dijelova za automobilsku industriju
- fotonika
- napredni materijali i tehnologije
- biotehnologija
- nanotehnologija
- mikro- i nanoelektronika

piše **BRANIMIR KOVAČ**

branimir.kovacki@hkurpress.hr

Još ne tako davno, uoči ulaska u Europsku uniju, četvrti poljski grad po veličini Wrocław bio je tipično sivo postsocijalističko mjesto, jedno od mnogih unutar nekadašnjega Istočnog bloka čije je gospodarstvo bilo zasnovano na djelatnostima kao što su proizvodnja vagona i autobusa te kemijska industrija. Danas, desetak godina kasnije, riječ je o jednom od vodećih europskih high-tech središta, s propulzivnim klasterom tvrtki iz područja biotehnologije, IT-a, fotooptike i inženjerstva. U razdoblju neposredno prije gospodarske krize BDP u Wrocławu rastao je 12 posto na godinu - više nego u Kini - ali gospodarski razvoj ni danas nije mnogo usporen. Važnu, a možda i presudnu ulogu u toj transformaciji odigralo je prepoznavanje najveće komparativne prednosti toga grada, koja iz perspektive gospodarstva možda i nije bila tako očita. Kao jedan od većih poljskih sveučilišnih centara, Wrocław je bio idealan kandidat za korištenje sredstvima iz europskih fondova namijenjenih poticanju znanosti, iz kojih je samo za istraživačke projekte prikupljeno 60 milijuna eura. Novac je iskoršten za unapređenje inovacija, ali s jasnim ciljem - staviti znanost u službu gospodarstva, a ponajprije malih i srednjih tvrtki.

Svi daju više, jedino Hrvatska manje Hrvatska se danas nalazi otprilike na početku te priče, a početna dijagnoza baš i nije pretjerano dobra. Kako pokazuje Eurostatovo istraživanje, jedina smo europska zemlja u kojoj od 2002. godine izdvajanja za znanost, uz manje varijacije, kontinuirano padaju, a aktualna kriza ih je strmoglavila na skromnih 0,7 posto BDP-a. Iako potpredsjednik Vlade **Branko Grčić** najavljuje udvostručenje do 2020. godine, to baš ne zvuči pretjerano ohrabrujuće budući da je već danas europski prosjek dva posto, a najrazvijeniji za znanost izdvajaju i više od tri posto BDP-a.

Ne treba mnogo mudrosti za zaključak da u takvoj situaciji europski fondovi, baš kao i u Poljskoj, mogu biti 'slamka spasa' ako se iskoriste na pametan način. Jedan od njih je i Fond za ulaganje u znanost i inovacije SIIF (engl. Science and Innovation Investment Fund), koji još od 2010. godine u Hrvatskoj financira razne projekte čiji je krajnji cilj komercijalizacija tehnologija razvijenih u znanstvenoj zajednici i njihova primjena u malom i srednjem gospodarstvu.

U prvoj fazi 'teškoj' 3,5 milijuna eura kroz SIIF je financirano skromnih pet projekata, ali sada je u tijeku znatno veća i izdašnija druga faza, koja s 11,2 milijuna eura pokriva čak njih 19. U Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta, u čijoj su nadležnosti navedeni projekti, tvrde da i to povećanje pokazuje sve veću zainteresiranost domaćega gospodarstva za suradnju sa znanstvenom zajednicom, iako priznaju da je sustav koji bi trebao koordinirati tu suradnju još uvijek nedovoljno razvijen.

Transfer tehnologije - Postojeći mehanizmi usmjereni su uglavnom na pitanje transfera tehnologije iz sektora istraživanja i razvoja u industriju, i to isključivo za potrebe industrije koja to znanje eksploatira samo u ograničenim količinama. Zato je osim financijskih instrumenata, važno postojanje tehnološke i poslovne infrastrukture koja će i novoosnovanim tvrtkama omogućiti razvoj novih proizvoda poput tehnoloških inkubatora, centara kompetencije i znanstveno-tehnoloških parkova - tvrdi **Ana Vučić**, voditeljica Odjela za pripremu i provedbu projekata Europske unije, te navodi da je Ministarstvo znanosti za programe koji se financiraju iz fondova EU u razdoblju 2007.-2013. osiguralo 68,6 milijuna eura.

SURADNJA PODRAVKE I IRB-a

Osnovan zajednički Centar za inovacije u hrani

Kako to rade veliki pokazuje Podravka, jedna od hrvatskih kompanija s najduljim iskustvom u suradnji sa znanstvenim sektorom, što pokazuje i nedavno potpisivanje ugovora s Institutom Rudera Boškovića o osnivanju zajedničkog Centra za inovacije u hrani.

Jasmina Ranilović

- Na tržištu se traže proizvodi i usluge s dodanom vrijednošću, što u slučaju Podravke znači inovaciju. Inovacija može biti u raznim sferama: od inovativnog sastojka, tehnologije, pakiranja, efikasnog upravljanja energijom i proizvodnjom, do marketinga. Tržišni uvjeti nalažu nam potrebu multidisciplinarnog povezivanja i ovim smo sporazumom poslali jasnu poruku: gospodarstvo i znanost moraju se ujediniti u zajedničkom cilju dizanja konkurentnosti. U Hrvatskoj smo na početku tog procesa, ali moramo biti iznimno brzi, radi umrežavanja hrvatskih resursa i snažnog odgovora na globalnu konkurenciju, koja je te resurse već ugradila u vrijednost svojeg proizvoda - ističe **Jasmina Ranilović**, direktorica Podravkinog sektora Istraživanje i razvoj.

Rozelindra Čož-Rakovac, predsjednica Savjeta za gospodarstvo IRB-a, ističe da se projekti koje Institut ostvaruje s gospodarstvom odnose na prehrambenu, farmaceutsku, obrambenu i kemijsku industriju, energetiku i ICT sektor, a tvrtke sa kojima surađuje su, osim Podravke, i Pliva, Ina i Belupo.

- Neupitna kompetentnost IRB čini poželjnim partnerom na zajedničkim projektima s gospodarstvom. Organizirani su mnogobrojni sastanci s gospodarstvenicima na kojima smo razgovarali o njihovim potrebama, ali isto tako i o našim mogućnostima stavljajući na raspolaganje našu infrastrukturu, sofisticiranu istraživanja i tehnološka unapređenja. Za sada smo primijetili dobru zainteresiranost gospodarstvenika za takav pristup - ocjenjuje Čož-Rakovac.

Primjer takvog povezivanja je i nedavno odobreni projekt 'TTAdria' vrijedan 900 tisuća eura, većim dijelom financiran iz pretprijetnog fonda IPA, kojim se želi osnažiti suradnja sveučilišta, instituta i gospodarstva u jadranskom dijelu Hrvatske. Partner projekta je Poslovno-inovacijska agencija Hrvatske BICRO, koja je trenutačno u procesu reorganizacije i spajanja s Hrvatskom agencijom za malo gospodarstvo i investicije (HAMAG Invest). Konačan cilj tog spajanja, koje se očekuje do kraja godine, trebala bi biti efikasnija podrška 'inovativnom poduzetništvu', a u konačnici i lakše povlačenje novca iz fondova EU.

Hrvoje Meštrić, ravnatelj BICRO-a, objašnjava da je cilj motivirati gospodarstvenike da se što aktivnije uključe u suradnju s istraživačkim institutima, a jedna od mjera bilo bi i postavljanje cjelovitog sustava poticaja i financiranja. Istovremeno, čini se da zbog najavljenih promjena još dosta toga nije posloženo. Uostalom, i Meštrić potvrđuje da još uvijek nije definirana operativna struktura za upravljanje tim sustavom u razdoblju

PARTNERI

PROJEKTI FINANCIRANI IZ FONDOVA EU

TechTransferSIKC
 Veleučilište 'Marko Marulić' iz Knina, zajedno s Prehrambeno-biotehnoškim fakultetom iz Zagreba, razvija nove proizvode na bazi žitarica za male i srednje poduzetnike. Koncept tzv. funkcionalne hrane obogatit će i ponudu hrane u turističkom sektoru.

ARISE
 Projekt Fakulteta strojarstva i brodogradnje omogućuje izradu alata znatno veće dugotrajnosti, a svoj interes već su iskazali u Končar Alatu, Elektro-kontaktu i Lipovici. Zahvaljujući duljem vijeku trajanja moći će se proizvesti više dijelova, a to će dovesti i do ušteda.

IPA-MARASCA
 Do sada najrazvikaniji SIIF-ov projekt je 'Višnja Maraska kao sastojak funkcionalne hrane' Prehrambeno-biotehnoškog fakulteta - centar Zadar. Projekt je uspješno završen u srpnju prošle godine, a rezultirao je s dva vrijedna nova proizvoda.

HRVATSKI DRVENI PODOVI
 Vrijedan gotovo pola milijuna eura, taj projekt Šumarskog fakulteta u Zagrebu unapređuje postojeće sustave kontrole u proizvodnji kako bi domaća drvna industrija mogla dobiti potrebne certifikate na tržištu EU. Konačan je cilj povećanje konkurentnosti domaćih proizvođača drvenih podova.

68,6

milijuna eura osiguralo je
 Ministarstvo znanosti za programe
 koji se financiraju iz fondova EU u
 razdoblju 2007.-2013.

od 2014. do 2020. godine, što je, najblaže rečeno, zabrinjavajuće. No nije samo struktura ono što nam nedostaje. Sve navedeno bit će od slabe pomoći ako ne postoji jasna ideja koje se gospodarske grane žele poticati takvom suradnjom, a ni u Vladi do sada nisu pokazali neku jasniju viziju o tome koje hrvatske komparativne prednosti treba razvijati. Ipak, čini se da se nešto mijenja, jer ministarstva znanosti i gospodarstva zajedno rade na nacionalnoj inovacijskoj strategiji do 2020. godine, a u tijeku je i izrada strategije pametne specijalizacije, koja bi napokon, nakon toliko propuštenih godina, trebala utvrditi naše domaće prednosti i ciljne niše.

Iako dokumenti još nisu završeni, prema onome što je nedavno najavio pomoćnik ministra znanosti i obrazovanja **Saša Zelenika** prioriteti bi mogli postati prehrambena i drvna industrija, razvijanje dijelova za automobilsku industriju, kao i broderska, obrambena, tekstilna, građevinska, farmaceutska, kemijska, elektroenergetska, informatička te bio i nanotehnologija. Upravo su neka od navedenih područja već zastupljena u projektima financiranim u sklopu ranije spomenutog SIIF-a, koji, kako se čini, predstavlja svojevrsan zametak potencijalno optimističke priče o kvalitetnom korištenju fondova EU.

Novi proizvodi na bazi žitarica Jedan od takvih projekata je i 'TechTransferSIKC', u kojem Veleučilište 'Marko Marulić' iz Knina, zajedno s Prehrambeno-biotehnoškim fakultetom iz Zagreba kao partnerom, razvija nove proizvode na bazi žitarica za male i srednje poduzetnike.

- Razvijat ćemo proizvode obogaćene biljem i njegovim ekstraktima, voćem i pčelinjim proizvodima s krškog područja. Riječ je o konceptu funkcionalne hrane koja sadrži sastojke koji potencijalno blagotvorno djeluju na zdravlje, pa novi proizvodi pružaju ne samo mogućnost razvoja malih i srednjih poduzetnika, već obogaćuju i ponudu hrane u turističkom sektoru - kaže **Emilija Friganović**, voditeljica toga gotovo pola milijuna eura vrijednog projekta.

Korisnik projekta je tvrtka Djelo iz Unešića, s 450 zaposlenih i 70 maloprodaja na području Šibensko-kninske županije, a voditelj proizvodnje **Ivo Dorbić** ističe da tom suradnjom osim širenja asortimana dobivaju i tehničku podršku, ali i prilagodbu europskim standardima.

Pravila, a ne iznimke Drugi primjer, vrijedan više od 657.000 eura, projekt je 'Arise', koji istražuje primjenu tzv. tehnologije PACVD, koja omogućuje izradu alata sa znatno manjim trenjem putem nanošenja posebnog površinskog sloja. Budući da se time omogućuje znatno veća dugotrajnost alata, ne čudi da su za taj projekt Fakulteta strojarstva i brodogradnje svoj interes već iskazali u Končar Alatu, Elektro-Kontaktu i Lipovici. Te će tvrtke, objašnjava koordinator projekta dr. **Franjo Cajner**, proizvesti uzorke zasnovane na navedenoj tehnologiji, a nakon laboratorijskih ispitivanja slijedi ispitivanje prototipova u radnim uvjetima. Prototipovi alata uvest će se i u proizvodne linije navedenih tvrtki, gdje se nadaju da će unapređenjem i duljim vijekom trajanja alata moći proizvesti više dijelova nego postojećim alatima. Oba primjera, iako posve različita, pokazuju da gospodarstvenici bez obzira čime se bave itekako mogu imati koristi od suradnje sa znanstvenom zajednicom. No isto tako, hrvatska je realnost da se takvom suradnjom još uvijek najčešće koriste samo najveće tvrtke, od kojih se to i očekuje jer imaju potrebne resurse, a male i srednje tvrtke najčešće i ne znaju koje su im mogućnosti na raspolaganju. Zato će kvalitetan sustav upravljanja inovacijama trebati postaviti što prije, kako bi navedeni primjeri postali pravila, a ne iznimke. ■